

2. Кохановська О. В., Слюсаренко Н.В. (2020). Сутність та складові цифрового інтелекту особистості. Педагогічний альманах. (46), с.40-48. <https://doi.org/10.37915/pa.vi46.106> (дата звернення: 01.04.2026).

3. Розвиток науково-методичної компетентності педагогів професійної освіти в умовах сучасних освітніх викликів та трансформацій: збірник електронних навчальних курсів / упор. А. Б. Єрмоленко. Біла Церква: БІНПО, 2022. 218 с <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/731194> (дата звернення: 02.04.2026).

4. Ткачук А. Г., Кравчук А. Р. Застосування VR-технологій у сучасній технічній підготовці. Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Технічні науки. 2022. Т. 33 (72). № 2. С. 108–113. URL: https://www.tech.vernadskyjournals.in.ua/journals/2022/2_2022/2_2022.pdf (дата звернення: 02.04.2026)

МОРОЗ Олена

*вчитель фізики, технологій, трудового навчання
Уманського ліцею №2 Уманської міської ради*

ЗРАЙЧЕНКО Оксана

*вчитель фізики, технологій, трудового навчання
Уманської гімназії № 14 Уманської міської ради*

ФОРМУВАННЯ КЛЮЧОВИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ УЧНІВ 5–8 КЛАСІВ У ПРОЦЕСІ РЕАЛІЗАЦІЇ ТВОРЧИХ ПРОЄКТІВ НА УРОКАХ ТЕХНОЛОГІЙ

У тезах розкрито методичні особливості формування ключових компетентностей учнів 5–8 класів у процесі проектно-технологічної діяльності. Автором обґрунтовано роль творчих проєктів як інтегрованого інструменту реалізації вимог НУШ. Акцентовано увагу на динаміці розвитку підприємливості, цифрової грамотності та культурної обізнаності учнів через поєднання традиційних технік декоративно-ужиткового мистецтва з сучасними методами проектування.

Реформування загальної середньої освіти зумовлює перехід до формування ключових компетентностей. Створюються умови для включення механізмів компетентності – здатності діяти в конкретних умовах і мотивів досягти результату. [4, с. 12]. Розвиток компетентностей є метою освітніх програм, адже в цьому понятті відображена практична спрямованість процесу.

Практична діяльність є тим середовищем, де формується та реалізується компетентність, забезпечуючи перехід від знань до конкретних результативних дій [2]. У галузі «Технології» цей підхід реалізується найефективніше через проектно-технологічну діяльність, що визначено Державним стандартом базової середньої освіти [1].

Згідно з Державним стандартом, метою технологічної освітньої галузі є реалізація творчого потенціалу учня, формування в нього критичного та технічного мислення. Це передбачає готовність до свідомої зміни навколишнього середовища засобами сучасних технологій і дизайну без

заподіяння йому шкоди, здатність до партнерської взаємодії, підприємливості та інноваційної діяльності, а також використання техніки для задоволення власних потреб, культурного та національного самовираження [1].

Проектна діяльність у 5–8 класах розглядається як цілісна система. У фокусі роботи вчителя має бути організація навчальної діяльності учнів в умовах освітнього простору школи, відкритого для комунікації та співпраці, і сприятливого для формування ключових компетентностей, згідно Державного стандарту базової середньої освіти, які презентовано в програмі у вигляді очікуваних результатів навчання [3]. Реалізація мети передбачає розв'язання низки завдань, які виражаються у формуванні в учнів таких умінь: продукувати ідеї та втілювати задум у готовий продукт у процесі проектно-технологічної діяльності; творчо застосовувати традиційні й інноваційні технології; ефективно використовувати техніку, технології та матеріали без заподіяння шкоди навколишньому природному середовищу; турбуватись про побут, задоволення власних потреб та потреб інших осіб [1]. Як зазначають дослідники, компетентнісний підхід вимагає створення умов для професійного самовизначення та творчої самореалізації учня. [2]

1. STEM-інтеграція та дослідницький підхід. На етапі вибору матеріалів для гольниці (5 клас) та кухонної прихватки (6 клас) учні проводять міні дослідження властивостей матеріалів. Зокрема, у 5 класі діти вивчають гігроскопічність та м'якість тканин для забезпечення функціональності виробу, а у 6 класі — термостійкість та щільність волокон, що є критично важливим для безпечного використання кухонних аксесуарів. Такий підхід закладає основи наукового мислення та розуміння фізико-хімічних властивостей речей, що нас оточують.

При проектуванні екосумки-шопера (7 клас) учні застосовують математичні розрахунки: обчислюють площу розкрою для мінімізації відходів тканини та визначають оптимальну довжину ручок за принципом важеля для рівномірного розподілу навантаження. Це відповідає вимогам сучасних модельних програм щодо формування екологічної та математичної грамотності.

У 8 класі, працюючи над декоративною наволочкою, STEM-компонент посилюється через інженерне проектування: учні створюють складні композиції, використовуючи принципи симетрії та геометричної прогресії в орнаментах, а також досліджують вплив кольорової гами на психоемоційний стан людини (елементи ергономіки та дизайну інтер'єру).

2. Дизайн-мислення та цифрова візуалізація. Під час роботи над декоративною наволочкою (8 клас) учні опановують методику дизайн-проектування, що базується на аналізі потреб користувача та естетиці інтер'єру. Використовуючи сучасні гаджети та платформи (Pinterest, Canva), школярі створюють цифрові «банки ідей» та мудборди. Це не лише систематизує процес пошуку аналогів, а й дозволяє реалізувати перехід від репродуктивної діяльності (копіювання готових зразків) до творчого проектування унікального авторського продукту.

Цифрова візуалізація на конструкторському етапі допомагає учням експериментувати з колористикою, фактурою тканин та композиційним

розміщенням оздоблення (вишивки, аплікації) ще до початку практичної роботи. Такий підхід розвиває критичне мислення: учень аналізує, як зміна однієї деталі впливає на загальний образ виробу, що є основою формування проєктної культури та цифрової компетентності в умовах НУШ.

3. Економічне обґрунтування та підприємливість. У 7–8 класах особливий акцент робиться на здатності дитини оцінити свій продукт як потенційний товар. Під час роботи над екосумкою-шопером (7 клас) та декоративною наволочкою (8 клас) учні не просто виконують практичне завдання, а вчаться мислити категоріями ринку. Школярі проводять детальний маркетинговий аналіз: вивчають попит на подібні вироби ручної роботи (hand-made) та визначають цільову аудиторію свого продукту.

Процес розрахунку включає:

- Аналіз витрат на матеріали: учні складають специфікацію, враховуючи вартість основної тканини, ниток, фурнітури та елементів оздоблення (бісеру, ниток для вишивання).
- Оцінку часових ресурсів: розрахунок часу, витраченого на виготовлення, що вчить дітей цінувати власну інтелектуальну та фізичну працю.
- Розрахунок собівартості та прогнозованого прибутку: порівняння витрат із ринковою ціною аналогічних товарів.

Така діяльність формує готовність до відповідальної економічної поведінки, вчить раціональному використанню ресурсів та розвиває ініціативність. Учень усвідомлює, що якісно виготовлений виріб має додану вартість, що є основою формування фінансової грамотності та підприємницького мислення в умовах сучасного ринку праці.

4. Національна ідентичність через декоративне мистецтво. Процес виготовлення проєктних виробів у 5–8 класах є потужним інструментом етнокультурного виховання. Трансформація автентичних технік у сучасні вироби дозволяє учням усвідомити себе частиною національної культури, не просто копіюючи минуле, а адаптуючи його до сьогодення.

Під час виконання творчих проєктів учні інтегрують традиційні види мистецтва у побут:

- Вишивка та аплікація (5–6 класи): при оздобленні гольниць та прихваток діти вивчають семантику орнаментів свого регіону, що перетворює звичайний побутовий предмет на оберіг та носія культурного коду.
- Бісероплетіння та виготовлення ляльки-мотанки (7–8 класи): створення сучасних аксесуарів із елементами етнодизайну чи інтер'єрних ляльок стимулює інтерес до глибинних витоків народного мистецтва.
- Екодизайн (шопери): поєднання актуальної екологічної тематики з традиційним українським декором (наприклад, розписом чи вишивкою вільного стилю) демонструє життєздатність народних традицій у сучасному світі.

Виховання учня в цьому контексті базується на розумінні народних традицій як основи для інновацій. Школярі вчаться бачити в етнографічних зразках джерело натхнення для авторських дизайнерських рішень. Це виховує не лише естетичний смак, а й почуття гордості за свою державу, формуючи

активного громадянина, який береже національну спадщину та розвиває її через власну творчу діяльність.

Реалізація творчих проєктів є дієвим інструментом формування життєвих компетентностей. Практико-орієнтований підхід дозволяє учням розвинути м'які навички (soft skills), необхідні для успішної соціалізації та професійної підготовки.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Державний стандарт базової середньої освіти : Постанова Кабінету Міністрів України від 30 верес. 2020 р. № 898. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/898-2020-п> (дата звернення: 09.03.2026 р.).
2. Компетентністний підхід у професійній підготовці майбутніх учителів технологій : колективна монографія / А. М. Гедзик, О. М. Коберник, С. І. Ткачук, С. М. Ящук та ін. Умань : Видавець «Сочинський М. М.», 2017. 280 с.
3. Модельна навчальна програма «Технології. 5-6 класи» для закладів загальної середньої освіти / авт. Терещук А.І., Абрамова О.В., Гащак В.М., Павич Н.М. URL: <https://osvita.ua/school/program/program-5-9/83161/> (дата звернення: 09.03.2026 р.).
4. Нова українська школа: poradnik dla vchytelja / Під заг. ред. Бібик Н. М. — К.: ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2017. — 206 с.

МОРОЗОВ Олександр

*доктор технічних наук, професор
головний науковий співробітник*

*науково-методичного центру організації та
провадження освітньої діяльності
Національного університету оборони України*

ФОРМУВАННЯ ЗАГАЛЬНИХ КОМПЕТЕНТОСТЕЙ ЗДОБУВАЧІВ ВІЙСЬКОВОЇ ОСВІТИ У ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ

Виклики сьогодення – збройна агресія росії проти України, зміна форм та способів збройної боротьби, комплектування військових підрозділів мобілізованими громадянами, організація ефективної індивідуальної та колективної підготовки у підпорядкованих підрозділах вимагають подальшого удосконалення підготовки здобувачів військової освіти у вищих військових навчальних закладах (далі – ВВНЗ) і, в першу чергу, тих, хто буде призначатися на офіцерські посади первинної ланки (взвод, рота). Такі офіцери повинні володіти компетентностями оперативного прийняття обґрунтованих рішень в умовах швидкоплинних змін у оперативній (бойовій) обстановці, ефективного застосування озброєння і військової техніки, мотивувати підлеглих та рухатися до спільної мети, працювати в команді, до адаптації та дій у новій ситуації, діяти соціально відповідально та свідомо тощо.

Все це вимагає перегляду способів та форм досягнення програмних результатів навчання випускників ВВНЗ, пов'язаних із формуванням таких компетентностей. Такі компетентності належать до загальних. Зазначене є